

UTILIZAREA BILANȚURILOR CONTABILE ÎN ANALIZA ȘI PROGNOZA MACROECONOMICĂ

Dr. Ion Ghizdeanu^{*}
Dr. Cristian Stănică^{**}
Carmen Ristea^{***}

1. Introducere

În vederea fundamentării prognozelor pe termen scurt și mediu și a evidențierii principalelor tendințe și caracteristici ale evoluției economiei reale, se elaborează lucrări de analiză și prognoză în domeniul activității agenților economici folosind unele date din bilanțul contabil și din anexele acestuia.

Analiza datelor din bilanțurile contabile oferă posibilitatea evidențierii corelațiilor care există între principalii indicatori, precum și factorii care au contribuit direct sau indirect la variația fenomenelor.

Este cunoscut faptul că bilanțul reflectă poziția financiară a firmei la un moment dat, iar contul de profit și pierdere reflectă performanțele ca rezultat al fluxurilor economice și financiare. Deoarece în cadrul bilanțului elementele de activ și pasiv sunt prezentate pe o perioadă de doi ani (exercițiul curent și cel anterior) se facilitează o analiză pe baza elementelor bilanțiere, iar ținând cont și de influențele altor indicatori macroeconomici se realizează și o estimare a rentabilității activităților economice și chiar un nivel al arieratelor.

Astfel, bilanțurile contabile reprezintă o sursă informațională deosebit de importantă pentru analiza și prognoza macroeconomică, atât prin prisma numărului mare de indicatori, cât și prin posibilități variate de structurare a informațiilor statistice. În general, bilanțul contabil acoperă pasivul și activul unității, contul de profit și pierdere, informații privind stocurile, provizioanele pentru pierderi, fondurile fixe, repartizarea profitului etc.

Experiența ultimilor ani arată o creștere a responsabilității firmelor în completarea bilanțurilor, fapt reflectat de expresivitatea sporită a situațiilor centralizatoare.

Dificultăți în construirea seriilor lungi apar datorită modificărilor legislative și, în special, la categoriile care compun bilanțul (din 2001 sunt trei forme de bilanț pentru microîntreprinderi, simplificate și prin ordinul 94/2001).

O agregare a tuturor companiilor care au activitate și predau bilanțuri contabile, reflectă o imagine de ansamblu asupra performanțelor din economie. De asemenea, agregarea după forma de proprietate sau după ramuri CAEN a unor poziții din bilanț oferă o imagine a sectoarelor de activitate sau a ramurilor tradiționale. În România se utilizează Clasificarea Activităților Economiei Naționale (CAEN), clasificare care asigură identificarea tuturor activităților și codificarea lor într-un sistem unitar. Aceasta permite organizarea, raționalizarea și informatizarea fluxurilor informaționale economico-sociale, crearea facilităților de prelucrare pentru integrarea în sistemele național și internațional de prezentare și analiză a informațiilor.

* Doctor în economie, președinte Comisia Națională de Prognoză, e-mail : prognoza@cnp.ro

** Doctor în economie, vicepreședinte Institutul Național de Statistică, e-mail :

stanica_cris@yahoo.com

*** Comisia Națională de Prognoză, e-mail : prognoza@cnp.ro

2. Principalele informații oferite de bilanțurile contabile

Unele poziții din bilanț, precum și din anexele acestuia oferă practic informații pentru toate domeniile de analiză. Astfel, pentru determinarea volumului producției realizate în cursul unei perioade, se folosesc date preluate din anexa (formularul 20) la bilanț, privind contul de profit și pierdere, date referitoare la producția vândută, producția imobilizată, variația stocurilor (+/-). Totodată, pentru determinarea unor indicatori privind piața muncii, din anexele la bilanț (formular 20 și formular30) se folosesc date privind numărul de salariați, cheltuielile cu salariile, cheltuielile cu asigurările sociale și protecția socială, în timp ce pentru determinarea volumului de investiții se folosesc date din bilanțul contabil (formular 10) privind activele imobilizate referitoare la: imobilizări necorporale, corporale și financiare. În ceea ce privește determinarea nivelului stocurilor de produse finite se folosesc date din bilanțul contabil (formular 10) privind activele circulante.

Domenii de analiză	Poziții din bilanț	Formular bilanț
Volumul producției realizate	- producția vândută - producția imobilizată - variația stocurilor	F20-0022 F20-0072 F20-0052 - F20-0062
Piața muncii	- număr de salariați - cheltuieli cu salariile - cheltuieli privind asigurările și protecția socială	F30-0232 F20-0152 F20-0162
Investiții	active imobilizate: - imobilizări necorporale - imobilizări corporale - imobilizări financiare	F10-0202/ F10-0042 F10-0062/ F10-0012 F10-0112/ F10-0022 F10-0192/ F10-0032
Stocuri	active circulante	F10-0372/ F10-0092

Legendă: F - cod formular
002... 037 – rândul 2, respectiv rândul 37
2- coloana 2 (sfârșitul anului)

Pe lângă domeniile de analiză enunțate mai sus, mai pot fi selectate rezultatele evidențiate în contul de profit și pierdere, respectiv rezultatul din exploatare, rezultatul financiar, rezultatul excepțional, rezultatul brut al exercițiului, precum și datoriile restante. Opțiunea este justificată de rațiunea existenței oricărei întreprinderi – maximizarea profitului și amplificarea capitalurilor proprii ca urmare a funcționării.

3.Utilizarea bilanțurilor contabile în construcția indicatorilor statistici

3.1 Indicatori statistici care folosesc date din bilanț

Utilizarea bilanțurilor oferă legătura dintre indicatorii microeconomici ai sectorului firmelor și indicatorii specifici conturilor naționale, ai sectorului SQS. Dintre indicatorii microeconomici relevanți folosiți se pot enumera: cifra de afaceri, profit, pierdere și costuri, iar dintre indicatorii macroeconomici specifici contabilității naționale pot fi enumerați: producția, consumul intermediar, valoarea adăugată brută, excedentul brut de exploatare.

Astfel se pot distinge două niveluri diferite pentru analiză și anume: microeconomia, pentru interpretarea comportamentelor individuale și interindividuale și macroeconomia, atunci când se examinează comportamentele la nivel colectiv, deci asociate grupurilor omogene de indivizi. Se resimte tot mai mult, efortul de integrare a analizelor din cele două niveluri.

3.2 Metode de agregare și corelare

Pentru contul de producție se calculează pe ramuri producția la preț de bază (P), specifică contabilității naționale, utilizând producția cu taxele incluse (PT) și impozitele nete pe produse urmând structura cifrei de afaceri, informațiile de bază fiind preluate astfel:

- din bilanț se calculează pe total și pe ramuri producția cu taxele incluse (PT);
- din buget se preiau impozitele pe produse (exclusiv TVA și taxe vamale) precum și subvențiile pe produse, pe total agenți economici.

Micro – contul de exploatare	Macro – contul de producție
<p>I. (VE) Venituri de exploatare</p> <p>1. (CA) Cifra de afaceri</p> <ul style="list-style-type: none"> - (PV) producția vândută; - (VM) vânzări de mărfuri; - (SE) subvenții de exploatare; <p>2. (S) Variația stocurilor</p> <p>3. (PI) Producția imobilizată</p> <p>4. (AVE) Alte venituri din exploatare</p>	<p>I. (P) Producția la preț de bază</p> <p>1. (PT) Producția (cu taxele indirecte)</p> <p>2. (SP) Subvenții pe produse*</p> <p>3. (IP) Impozite pe produs, exclusiv TVA*</p>
<p>II. (CM) Cheltuieli privind mărfurile</p> <p>$VE = CA + S + PI + AVE$</p> <p>$CA = PV + VM + SE$</p>	<p>$P = PT + SP - IP$</p> <p>$PT = CA + S + PI - CM - SE$</p> <p>$PT = VE - (AVE + SE + CM)$</p>
<p>III. (CE - CM) Cheltuieli de exploatare (exclusiv cu mărfurile)**</p>	<p>II. (CI) Consum intermediar</p> <p>$CI = CIF =$</p> <p>$= CE - (CM + CP + ACE)$</p>
<p>1. (CIF) Costuri de întreținere și funcționare:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Materii prime și materiale consumabile; - Alte cheltuieli materiale; - Alte cheltuieli din afară (energie și apă) - Cheltuieli privind prestațiile externe. 	<p>III. Sold (VAB) Valoarea adăugată brută</p> <p>$VAB = P - CI$</p>

*informații din afara bilanțului

** CE desemnează cheltuielile din exploatare

Contul de producție înregistrează operațiunile legate de procesul de producție. Acest cont permite obținerea unuia din principalele solduri contabile, respectiv valoarea adăugată brută (VAB), care reprezintă valoarea creată de către orice unitate angajată într-o activitate de producție.

Pentru contul de exploatare se determină excedentul brut de exploatare (EBE) pornind de la valoarea adăugată brută (VAB), din care se scade remunerația salariaților. Acest cont analizează în ce măsură valoarea adăugată permite acoperirea remunerării vărsate salariaților și a celorlalte impozite, mai puțin subvențiile pe producție. Permite determinarea excedentului de exploatare, care este excedentul sau deficitul rezultat din activitatea de producție înainte de a lua în considerare dobânzile, chiriile sau impozitele pe care unitatea respectivă trebuie să le plătească sau să le primească.

Micro – contul de exploatare	Macro – contul de exploatare
2. (CP) Cheltuieli de personal	III. (VAB) Valoarea adăugată brută
	IV. (REM) Remunerarea salariaților
3. (ACE) Alte cheltuieli de exploatare (provizioane, despăgubiri, amortizări)	V. Sold Excedentul brut de exploatare (EBE) $EBE = VAB - REM$
$ACE = (CE - CM) - CIF - CP$	
IV. Sold Rezultatul din exploatare (RE) $RE = VE - CE$	

În cadrul contabilității naționale remunerarea salariaților reprezintă costul forței de muncă. Aici se cuprind nu numai salariile declarate, ci și toate formele de remunerare directe (salarii în natură, prime, sporuri) sau indirecte (vărsăminte sociale, vărsăminte la fonduri speciale de pensii sau asigurări etc.)

Micro – contul de profit și pierdere	Macro – contul veniturilor primare
IV. (RE) Rezultatul din exploatare	V. (EBE) Excedentul brut de exploatare
V. (VF) Venituri financiare	VI. (VNP) Venituri nete din proprietate legate de activitatea întreprinderii $VNP = VD - CD$
1. (VD) Venituri din dobânzi, din interese de participare	
2. (AVF) Alte venituri financiare $AVF = VF - VD$	
VI. (CF) Cheltuieli financiare	VII. Sold Soldul veniturilor primare (SVP) $SVP = EBE + VNP$

1. (CD) Cheltuieli privind dobânzile

2. (ACF) Alte cheltuieli financiare

$$ACF = CF - CD$$

VII. Sold Rezultatul financiar (RF)

$$RF = VF - CF$$

VIII. (REX) Rezultatul extraordinar

IX. Sold Profit/Pierdere (PB)

$$PB = RE + RF + REX$$

Pentru modelarea economică este important să se găsească relația dintre profitul brut (PB) și soldul veniturilor primare (SVP). Astfel, pornind de la rezultatul din exploatare, rezultatul financiar și rezultatul extraordinar se obține profitul brut (PB).

Legătura dintre profitul brut (PB) și soldul veniturilor primare (SVP) conduc la o serie de identități:

$$\blacklozenge \mathbf{VAB = P - CI = RE + CP + (ACE - AVE - SE) + (SP - IP)}$$

Unde:

VAB- valoarea adăugată brută

P- producția la preț de bază

CI- consum intermediar

RE- rezultatul din exploatare

CP- cheltuieli de personal

ACE- alte cheltuieli de exploatare

AVE- alte venituri din exploatare

SE- subvenții din exploatare

SP- subvenții pe produse

IP- impozite pe produs, exclusiv TVA

$$\blacklozenge \mathbf{EBE = VAB - CP = RE + (ACE - AVE - SE) + (SP - IP)}$$

EBE- excedent brut de exploatare

$$\blacklozenge \mathbf{SVP = EBE + VNP = (RE + RF) + (ACE - AVE) + (ACF - AVF) + (SP - IP) - SE}$$

$$\blacklozenge \mathbf{PB = RE + RF + REX}$$

Unde:

SVP- soldul veniturilor primare

EBE- excedent brut de exploatare

VNP- venituri nete din proprietate legate de activitatea întreprinderii

RE- rezultatul din exploatare

RF- rezultatul financiar

ACE - alte cheltuieli de exploatare

AVE - alte venituri din exploatare

ACF- alte cheltuieli financiare
AVF – alte venituri financiare
SP- subvenții pe produse
IP- impozite pe produs, exclusiv TVA
SE- subvenții din exploatare
PB- profit/pierdere
REX- rezultatul extraordinar

Identitățile prezentate mai sus conduc la acest rezultat:

$$\blacklozenge \text{ SVP} = \text{PB} + (\text{SP} - \text{IP}) - [(\text{AVE} - \text{ACE}) + (\text{AVF} - \text{ACF}) + \text{REX} + \text{SE}]$$

3.3 Calitatea informațiilor

Trecerea de la indicatorii din bilanțurile contabile la cei din conturile naționale se face în două etape:

- Deducerea indicatorilor specifici conturilor naționale prin conversia directă a indicatorilor din bilanțuri.
- Ajustarea indicatorilor specifici conturilor naționale obținuți direct din bilanțuri cu alte elemente: economia ascunsă, fraudă, elemente de apreciere a stocurilor, venituri ale colaboratorilor. Dacă indicatorii de conturi naționale obținuți la prima etapă, din datele de bilanț, verifică proprietățile de consistență și calitate a informațiilor, celelalte elemente care se adaugă la etapa a II-a, pentru a întregi indicatorii finali din conturile naționale, sunt supuse unor riscuri de incertitudine. Ne fiind evaluate direct din date statistice înregistrate, acestea se estimează utilizând metode de corelare a unor indicatori din anchetele statistice, reguli de închidere din contabilitatea națională etc. Si ca atare, informațiile înregistrează abateri explicabile și acceptabile în metodologia conturilor naționale.

4. Utilizarea în analiza și prognoza macroeconomică

4.1 Oportunități pentru analiză și prognoză

Datele necesare pentru realizarea analizelor economico-financiare, la nivel macroeconomic, se obțin din prelucrarea pe calculator a bazei de date din bilanțurile contabile și din anexele acestora centralizate la Ministerul Finanțelor Publice.

Pentru obținerea unor informații pe ansamblul economiei se însumează cele trei forme de bilanțuri. În prezent la închiderea exercițiului financiar anual se completează trei forme diferite de bilanțuri, astfel: pentru persoane juridice, care aplică Reglementările contabile armonizate cu Directiva a IV-a a Comunităților Economice Europene și cu Standardele Internaționale de Contabilitate aprobate prin ordin al ministrului finanțelor publice nr. 94/2001; pentru celelalte persoane juridice, care aplică Reglementările Contabile simplificate armonizate cu Directivele Europene; pentru microîntreprinderi înființate după data publicării normelor metodologice privind organizarea și conducerea contabilității aprobate prin ordinul finanțelor publice nr.1880/2001.

Începând cu anul 2006 situațiile financiare vor fi întocmite conform Reglementărilor contabile conforme cu Directiva a IV-a a Comunităților Economice Europene și a Reglementărilor contabile conforme cu Directiva a VII-a a Comunităților Economice Europene cu încadrarea în criteriile de mărime (Ordin MFP nr.1752/2005). Astfel, în funcție de următoarele criterii: total active 3650 mii euro, cifră de afaceri 7300 mii euro, număr mediu de salariați 50, se vor întocmi 2 forme de bilanț. Companiile care depășesc limitele a două din cele trei criterii vor întocmi situații financiare anuale, care vor cuprinde: bilanț, contul de profit și pierdere, situația modificărilor capitalului propriu, situația fluxurilor de trezorerie, în timp ce companiile care la data bilanțului nu depășesc limitele a două dintre criteriile de mărime prezentate mai sus vor întocmi situații financiare anuale simplificate care vor cuprinde: bilanț prescurtat și cont de profit și pierdere.

Se poate concluziona că analiza datelor, pornind de la bilanțurile contabile este posibilă și utilă pentru că:

- Valorile rezultate din centralizarea datelor din bilanțurile contabile sunt foarte apropiate de cele statistice;
- Trendurile evolutive coincid, iar bilanțurile permit evaluarea unor indicatori mult înaintea datelor statistice;
- Permite un mod de dezagregare a datelor pe tipuri de societăți;
- Face posibilă analiza și prognoza pe o structură mai detaliată pe ramuri;
- Permite analiza pe forme de proprietate;
- Agregarea tuturor companiilor care au activitate și predau bilanțuri contabile, reflectă o imagine de ansamblu asupra performanțelor din economie;
- Elementele de activ și pasiv din cadrul bilanțului contabil sunt prezentate pe o perioadă de doi ani (exercițiul curent și cel anterior), ceea ce facilitează o analiză pe baza elementelor bilanțiere;
- Ținând cont și de influențele altor indicatori macroeconomici se realizează și o estimare a rentabilității activităților economice și chiar un nivel al arieratelor.

4.2 Dezavantaje

Pe lângă utilitatea folosirii datelor din bilanțurile contabile, totuși folosirea acestor date prezintă și o serie de dezavantaje, care constau în:

- Raportarea datelor în valori nominale;
- Lipsa unor indicatori (precum valoarea adăugată brută) care induce rezerve de interpretare la noii indicatori derivați, precum productivitatea muncii;
- Existența a trei modele de bilanțuri (micro, simplificate și ordinul 94/2001);
- Este dificil de combinat în aceeași analiză datele din bilanțurile contabile și cele statistice.

4.3 Domenii de analiză

Analiza și prognoza macroeconomică este realizată pe ansamblul economiei naționale, pe forme de proprietate, pe ramuri tradiționale (industrie, agricultură, construcții, transporturi, servicii etc.); pe ramuri industriale (industrie prelucrătoare, industrie extractivă, energie electrică, termică și apă) și pe tipuri de societăți (micro, mici și mari).

Astfel, pentru obținerea informațiilor la nivel de proprietate, respectiv: proprietatea de stat, proprietatea mixtă (cu capital de stat și privat), proprietatea privată, proprietatea cooperatistă și obștească se face o agregarea după cod „PP”, rezultând indicatorii din bilanțurile contabile.

Formele de proprietate enumerate mai sus sunt formate la rândul lor din societăți comerciale raportoare de bilanțuri contabile, astfel proprietatea de stat (cod 10) este formată din regii autonome (cod 11), societăți comerciale cu capital integral de stat (cod 12), alte unități economice de stat netransformate în societăți comerciale (cod 13), societăți sau companii naționale (cod 14). Proprietatea mixtă cuprinde societăți comerciale cu capital de stat și mixt, respectiv societăți comerciale unde statul deține sub 50% din capital (cod 21,22,23,24) și societăți comerciale unde statul deține peste 50% din capitalul social (cod 25,26,27,28). Proprietatea privată (cod 30) deține societăți cu capital :privat autohton, privat autohton și străin, privat străin, societăți agricole, respectiv societăți comerciale în nume colectiv (cod 31), societăți comerciale în comandită simplă (cod 32), societăți comerciale în comandită pe acțiuni (cod 33), societăți comerciale pe acțiuni (cod 34), societăți comerciale cu răspundere limitată (cod 35) și societăți agricole (cod 36). Proprietatea cooperatistă și obștească (cod 40 și 50) deține cooperative de consum, meșteșugărești, cooperative și asociații agricole netransformate, cooperative de credit și societăți comerciale aparținând organizațiilor și instituțiilor politice și obștești.

O agregare după codurile CAEN, conduce la obținerea unor indicatori economici pe ramuri tradiționale, respectiv industrie, agricultură, construcții, transporturi etc. Codurile CAEN se completează în bilanțurile contabile, ele începând cu „111 cultivarea cerealelor, porumbului și a altor plante, și terminând cu codul „9700 activități ale gospodăriilor private de servicii”. De exemplu pentru obținerea unor indicatori din bilanțuri privind industria extractivă se însumează ramurile CAEN începând de la „1010 extracția și prepararea cărbunelui” și terminând cu „1450 alte activități extractive ”.

4.4 Selectarea mărimilor definitorii cu impact asupra ansamblului economic

Scopurile analizei constau în determinarea factorilor care influențează fenomenele economice (eficiența economică, determinată ca o rată de profitabilitate; gradul de acoperire a cheltuielilor de exploatare), a cauzelor care stau la baza acumulării de arierate (starea de subcapitalizare, eficiența economică redusă).

În acest scop se urmăresc:

- Alegerea unor poziții din bilanț și din anexele acestuia, respectiv: profitul, pierderea, cifra de afaceri, rezultatul din exploatare, rezultatul financiar, rezultatul excepțional, sursele atrase, capitalul social, datoriile, creanțele, plățile restante (arierate), cu impact major asupra ansamblului economic;
- Agregarea după codul de proprietate (PP), rezultând indicatori la nivel de proprietate;
- Agregarea după codurile CAEN, rezultând astfel diferiți indicatori economici pe ramuri tradiționale, respectiv industrie, agricultură, construcții, transporturi etc.

Pe lângă determinarea factorilor care influențează rentabilitatea activității se impune o analiză în structură a rezultatului exercițiului, acesta fiind cel mai adecvat

instrument pentru a determina gradul în care diferitele sectoare răspund acestei cerințe. Astfel, ceea ce definește până la urmă viabilitatea unui sector industrial de exemplu, este capacitatea sa de a produce capitaluri prin intermediul profitului net. Analiza structurală a rezultatului are meritul de a pune în evidență amploarea și sensul efectelor principalelor categorii de informații, respectiv:

- Rezultatul din exploatare, care exprimă eficacitatea operațiilor de bază, generatoare de valoare adăugată brută, raportul dintre costurile produselor (bunuri și servicii) și prețurile pe care le acceptă piața;
- Rezultatul financiar, care descrie capacitatea întreprinderilor de a genera, atunci când este nevoie de ele, lichiditățile necesare reluării ciclurilor de exploatare (pierderile financiare fiind consecința apelării la credite bancare pentru acoperirea golurilor temporare sau permanente de trezorerie);
- Rezultatul excepțional este determinat de amploarea cesiunilor de active, de prețurile obținute în urma cesionării dar, mai ales, de mărimea penalităților de întârziere a plății datoriilor față de bugete și de gradul de utilizare a imobilizărilor;
- Rezultatul brut al exercițiului cumulează efectele operațiilor de exploatare, financiare și excepționale, dând o imagine globală a rentabilității firmei;
- Datoriile restante semnaleză atât politicile de finanțare practicate (pe baza surselor proprii, pe baza creditelor bancare sau pe baza îndatorării, față de creditori nebancari), cât și șansele de redresare a trezoreriei în viitor. În același timp, datoriile restante pun în evidență poziția firmelor față de stat, gradul în care ele sunt sau nu surse de finanțare a nevoilor publice.

4.5 Calcularea indicatorilor de competitivitate, analiza acestora și corelațiile dintre aceștia

➤ Rata profitabilității (Rpr)

Profitabilitatea reprezintă imaginea sintetică a eficienței activității economice. Alegerea ratei profitabilității, stabilită pe baza rezultatelor evidențiate în conturile de profit și pierdere, este justificată de rațiunea existenței oricărei întreprinderi, maximizarea profitului și amplificarea capitalurilor proprii. De asemenea, opțiunea pentru cifra de afaceri, ca element de raportare este justificată de efectele directe pe care inflația le are asupra sa, dar și de faptul că cifra de afaceri este principala sursă de lichidități, provenită din funcționarea întreprinderilor.

$$Rpr (\%) = (PR - PD) / CA * 100$$

PR - profit brut

PD - pierdere

CA - cifra de afaceri

De exemplu, o analiză a sectorului privat din România scoate în evidență că acesta deține ponderea cea mai mare din profitul brut din economie, deținând la nivelul semestrului I 2006 peste 92% din profitul realizat în economie.

- % din profitul din economie-

	2003	Sem. I 2004	2004	Sem. I 2005	2005	Sem. I 2006
Proprietatea majoritară de stat din care:	10,0	19,3	8,6	11,3	6,8	8,0
- Proprietatea de stat	9,4	18,7	8,0	10,9	6,6	7,5
- Proprietatea mixtă cu capital social majoritar de stat	0,6	0,6	0,6	0,4	0,2	0,5
Proprietatea majoritar privată din care:	90,0	80,7	91,4	88,7	93,2	92,0
- Proprietatea privată	88,1	77,8	85,6	81,7	86,5	80,9
- Proprietatea mixtă cu capital social majoritar privat	1,7	2,7	5,6	6,8	6,6	10,9
- Proprietatea cooperatistă	0,2	0,2	0,2	0,2	0,1	0,2

Referitor la eficiența economică, determinată ca rată de profitabilitate ((profit - pierdere)/cifră de afaceri), aceasta a cunoscut o creștere pe ansamblul economiei, ajungând la finele semestrului I 2006 la 6,3% .

În ceea ce privește sectorul majoritar privat, acesta înregistrează o rată de profitabilitate în creștere față de sfârșitul anului 2005 (6,4%), totuși ținând cont și de experiența din anii anteriori, când la nivelul semestrului I s-au înregistrat valori mai scăzute decât anul precedent, totuși în semestrul II a avut loc o creștere a masei profitului care a condus la rate de profitabilitate mai mari la sfârșit de an. Este de așteptat ca și în anul 2006 rata profitabilității din sectorul privat să ajungă la circa 7%.

- % -

Rata profitabilității	2003	Sem. I 2004	2004	Sem. I 2005	2005	Sem. I 2006
Economie națională	3,0	5,5	5,7	5,5	5,7	6,3
Proprietatea majoritară de stat din care:	-2,8	6,6	-0,5	5,8	2,6	5,3
- Proprietatea de stat	-0,9	8,4	1,0	6,5	3,5	6,0
- Proprietatea mixtă cu capital social majoritar	-22,5	-21,5	-18,8	-4,8	-8,0	-2,8

de stat						
Proprietatea majoritar privată din care:	4,0	5,3	6,4	5,5	6,0	6,4
- Proprietatea privată	4,2	5,4	6,6	5,4	6,1	5,8
- Proprietatea mixtă cu capital social majoritar privat	-2,3	2,2	3,6	6,2	5,0	13,4
- Proprietatea cooperatistă	1,9	4,3	3,6	2,5	2,5	3,7

In concluzie, trendurile privind eficiența activității economice sunt pozitive, chiar dacă amploarea îmbunătățirii performanțelor nu este ridicată. Putem afirma ca politica de relaxare fiscală a accelerat îmbunătățirea eficienței și competitivității societăților comerciale românești, astfel încât acestea să facă față pieței unice europene.

➤ **Rata rentabilității (Re)**

Rata rentabilității este determinată, ca raport între profitul brut și cifra de afaceri. Existența unei eficiențe economice sporite, respectiv a ratei profitabilității sau a ratei rentabilității conferă sustenabilitate procesului de creștere economică pentru anii următori

$$Re (\%) = PR / CA * 100$$

Unde:

PR - profit brut

CA - cifra de afaceri

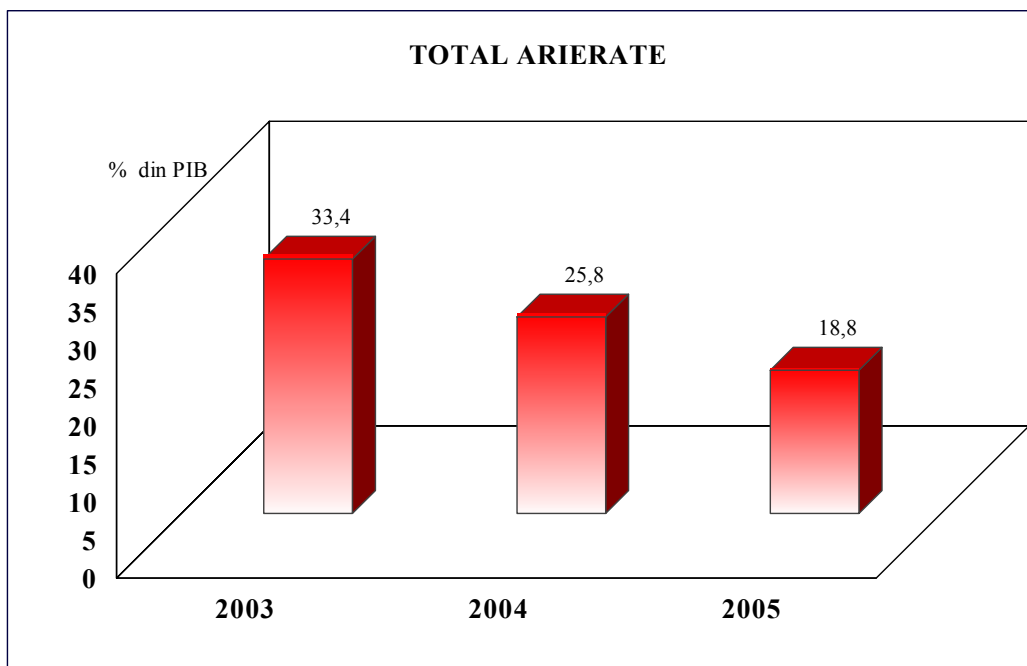
Rata profitabilității, la care profitul este soldat cu pierderi are un nivel mai scăzut decât rata rentabilității, dar decalajul dintre cele două se reduce an de an, ceea ce conduce la ideea că și nivelul pierderilor din economie s-a redus.

-%-

	2003	2004	2005
Rata profitabilității	3,0	5,7	5,7
Rata rentabilității	7,3	8,4	8,0

➤ **Evoluția arieratelor**

Nivelul arieratelor la bugetul statului, bugetul asigurărilor sociale de stat, bugetele locale și către alți creditori, precum și efectele negative ale nivelului ridicat al acestora sunt un obstacol în promovarea reformei economice, respectiv în asigurarea stabilității și eficienței macroeconomice. Nivelul ridicat reprezintă o piedică în asigurarea flexibilității societăților față de dinamica cererii agregate și una din principalele cauze ale dezechilibrelor din economie, cu repercusiune în diminuarea resurselor de dezvoltare.

Putem afirma de exemplu că arieratele rămân încă o problemă sensibilă în economia românească, deși tendința de reducere a fost continuă în ultimii trei ani, ceea ce demonstrează că economia se restructurează iar întreprinderile devin mai adaptate cerințelor pieței.

4.6 Prognoza indicatorilor de competitivitate

Intru cât bilanțurile contabile de raportare a rezultatelor financiare anuale au ca termen de raportare luna aprilie, iar centralizarea lor la MFP urmează a se finaliza abia în cursul lunii iulie, se realizează o estimare la nivel de an pornind de la realizările semestriale. Indicatorii pentru care se fac estimări, atât la nivelul economiei, cât și al formelor de proprietate sunt: profitul, pierderea, cifra de afaceri, rata profitabilității, arieratele. Estimarea profitului oferă o imagine globală asupra rentabilității obținute în economie. Mărimea profitului influențează mediul economic în care întreprinderile acționează și la care trebuie să se adapteze sau să îl transforme pentru a fi cât mai favorabil. Profitul este influențat de:

- nivelul productivității, care influențează volumul rezultatelor;
- prețul de vânzare și costul, deoarece orice scădere a costurilor și creșterea prețurilor de vânzare au efecte pozitive asupra profitului;
- volumul, structura și calitatea producției, masa profitului fiind direct proporțională cu volumul producției.

Astfel se estimează:

- profitul, pierderea, cifra de afaceri, rata profitabilității, indicatori care reflecta competitivitatea firmelor, pe baza analizei indicatorilor din formulare de bilanț;
- arieratele pe baza tendinței înregistrată de agenții economici monitorizați, luându-se în calcul și impactul unor măsuri de ordin legislativ și administrativ;

- tendința viitoare a sectorului privat din punct de vedere al capitalului social și al cifrei de afaceri.

Un exemplu de studiu privind tendința actuală și cea viitoare a capitalului social și a cifrei de afaceri se referă la sectorul privat.

Se poate afirma că structura economică specifică fiecărei țări - determinată de nivelul său de dezvoltare, de tipologia istorică a evoluției sale și de modul specific de reglementare a vieții sociale (cu impact asupra serviciilor publice) influențează evoluția și importanța, la un moment dat, a sectorului privat.

România a devenit stat membru al Uniunii Europene, dar problematica proprietății nu este pe deplin clarificată. Procesul de privatizare nu s-a încheiat. În același timp, România se află acum printre țările cu cele mai ridicate fluxuri de investiții străine, care, aprioric, modifică structura capitalului social.

De aceea o estimare a evoluției viitoare a contribuției sectorului privat la crearea produsului intern brut, corelat cu modificările așteptate în structura capitalului social este de natură să evidențieze convergența economiei românești cu structurile din celelalte state membre ale.

Analiza situației economico – financiare pe baza datelor din bilanțurile contabile centralizate de Ministerul Finanțelor Publice, pune în evidență evoluția în timp a fenomenelor, corelațiilor care există între ele, precum și factorii care au contribuit direct sau indirect la variația fenomenelor.

O agregare a tuturor companiilor care au activitate și predau bilanțuri contabile, reflectă o imagine de ansamblu asupra performanțelor din economie.

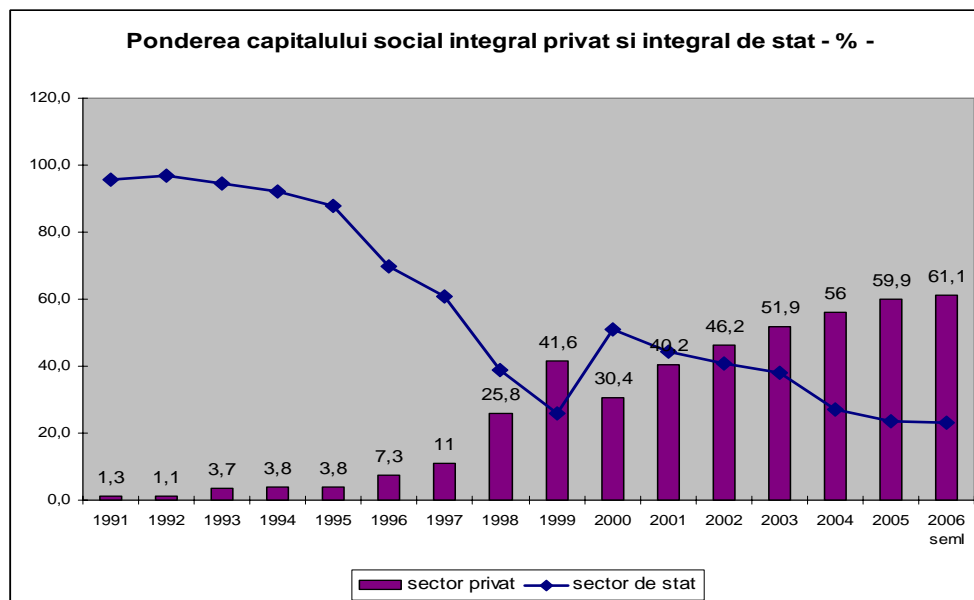
Astfel, pentru aprecierea corectă a importanței sectorului privat în economia românească, dar și pentru evoluția sa viitoare este necesară analiza corelată a rezultatelor economice obținute de sectorul privat cu ponderea acestui sector în capitalul social din economie.

Rolul important jucat de sectorul privat în realizarea PIB, a dus la contribuția ridicată a acestui sector la formarea PIB-ului, consolidând astfel tendința manifestată în ultima perioadă și majorând ponderea acestui sector de la 55% în 1996 la 70,4% în 2005. Sectorul privat a avut cuvântul cel mai greu de spus în majoritatea domeniilor economice, contribuția acestuia la PIB reprezentând aproape în totalitate sectorul comerțului cu amănuntul, construcțiile și turismul. În industrie, ponderea sectorului privat s-a ridicat la circa 80%, fiind urmarea accelerării proceselor structurale din economie, ceea ce a ajutat sectorul privat să-și mărească simțitor participarea la producția industrială.

Creșterea ponderii sectorului privat în economia românească s-a datorat pe de o parte creșterii volumului de activitate, prin investițiile private efectuate, iar pe de altă parte procesului de privatizare care s-a axat în principal, pe vânzarea pachetelor de acțiuni deținute de stat. Astfel, la sfârșitul semestrului I din anul 2006, ponderea capitalului social majoritar privat în totalul capitalului social din economia românească a ajuns la circa 75%.

O evoluție a capitalului social în perioada 1991- 2006 scoate în evidență că până în anii 1997-1998 capitalul social din sectorul privat a deținut o pondere mică, fiind o consecință a unui capital social mic necesar la înființarea unei societăți comerciale și a unor investiții reduse. Începând însă cu anii 1997-1998 ponderea sectorului privat a început să crească, excepție făcând anul 2000 (când a avut loc o

reevaluare a capitalului social), ca urmare a privatizării unor societăți cu capital de stat, majorării capitalului social necesar pentru înființarea unei societăți private (de la 100 mii ROL la 1 milion ROL, apoi la 2 milioane ROL, cât este și în prezent), precum și creșterii volumului de investiții.

În ceea ce privește evoluția capitalului majoritar privat, acesta a crescut an de an, ajungând la nivelul semestrului I 2006 la 75% din totalul capitalului social din economie, 61,1% deținând capitalul social integral privat, 13,8% capitalul mixt unde partea privată deține majoritatea, 0,1% capitalul cooperatist.

Evoluția capitalului social majoritar privat și majoritar de stat

-% din capitalul social total-

	2003	2004	2005	2006 sem I
Proprietatea majoritară de stat din care:	43,3	29,6	25,6	25,0
- proprietatea de stat	37,9	26,9	23,7	23,2
- proprietatea mixtă cu capital social majoritar stat	5,4	2,7	1,9	1,8
Proprietatea majoritar privată din care:	56,7	70,4	74,4	75,0
- proprietatea privată	51,9	56,0	59,9	61,1
- proprietatea mixtă cu capital social majoritar privat	4,5	14,2	14,3	13,8
- proprietatea cooperatistă	0,3	0,2	0,2	0,1

Companiile în întregime private și-au sporit ponderea în capitalul social cu 3,6 puncte procentuale, în timp ce ponderea lor în cifra de afaceri a crescut doar cu 1,7 puncte procentuale (semestrul I 2006/semestrul I 2005). În același timp, companiile cu capital social integral de stat și-au redus aproximativ în aceeași măsură ponderea în capitalul social și în cifra de afaceri (-2,2, respectiv -2,1 puncte procentuale).

- modificarea ponderii în puncte procentuale -

	Capital social	Cifra de afaceri
Proprietatea majoritară de stat din care:	-2,5	-2,1
- proprietatea de stat	-2,2	-2,1
- proprietatea mixtă cu capital social majoritar de stat	-0,3	0,0
Proprietatea majoritar privată din care:	2,5	2,1
- proprietatea privată	3,6	1,7
- proprietatea mixtă cu capital social majoritar privat	-1,0	0,4
- proprietatea cooperatistă	-0,1	0,0

În timp ce capitalul social majoritar privat a ajuns la 75,0% din totalul capitalului social din economie, cifra de afaceri a reprezentat aproape 92% din cifra de afaceri din economie .

De exemplu, pentru evoluția viitoare, atât a cifrei de afaceri, cât și a capitalului social din sectorul privat a fost prognozat ca acesta să dețină 87% din capitalul social din economie și 92% din cifra de afaceri la orizontul anului 2010.

Pe lângă investițiile care se vor face în perioada următoare și care vor conduce la o dezvoltare a activității din sectorul privat, la creșterea capitalului social și a cifrei de afaceri vor contribui și privatizările care se vor face în perioada următoare.

Ponderea sectorului privat în total economie

-%-

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Capital social	70,4	74,4	77,3	78,0	80,0	83,0	87,0
Cifra de afaceri	83,9	84,9	87,0	88,0	89,0	90,0	92,0

5. Concluzii

Datele din bilanțurile contabile pot fi valorificate în analiza și prognoza macroeconomică. Astfel, bilanțurile contabile depuse de societățile comerciale

reprezintă o sursă informațională importantă pentru evaluarea performanțelor economiei reale. De asemenea, pe baza datelor din bilanțuri se pot stabili și cauzele care stau la baza acumulării unui volum ridicat de arierate. Arierațele sunt considerate o adevărată problemă a economiei românești, iar acumularea unui volum ridicat a acestora conduce la un grad scăzut de încasare a sumelor datorate bugetului de agenții economici în contul fiscalității. Singurele informații despre arieratele existente în economie sunt cele date de bilanțurile contabile, neexistând o altă sursă de date.

Indiferent de sursa ce le generează, de localizarea ei, problemele financiare ale întreprinderii, care conduc în final la o acumulare de arierate au totuși o soluție generică și anume adecvarea managementului întreprinderii nu doar la realitățile prezentului, ci și la tendințele previzibile ale evoluției.

Concluzionând, se poate menționa că, plecând de la bilanțurile contabile se pot determina, analiza și previziona o serie de indicatori cu impact asupra economiei în ansamblu, cum ar fi:

- Determinarea competitivității firmelor;
- Influența modificărilor fiscale asupra indicatorilor financiari;
- Evoluția arieratelor;
- Evaluarea capacității concurențiale a firmelor;
- Structura și evoluția capitalului social din sectorul privat.

De asemenea, folosirea datelor din bilanțurile contabile pot oferi o legătură între indicatorii microeconomici (cifra de afaceri, profit, pierdere și cheltuieli) ai sectorului firmelor și indicatorii specifici conturilor naționale, ai sectorului SQS (producția, consumul intermediar, valoarea adăugată brută, excedentul brut de exploatare). Se resimte tot mai mult, efortul de integrare a analizelor din cele două niveluri, respectiv microeconomic și macroeconomic.